

УДК 321.01:327.5.

DOI <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-09>

ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ

ЯКІВ, ТАРАРОЄВ¹
ВІКТОРІЯ, ГОРЕВА²

Анотація

Дослідження відображає взаємозв'язок між політичною елітою, як важливої частини структури політичної системи, та формуванням правових норм. Дослідження виокремлює основні аспекти політичних еліт, виявляє генералізований вплив еліт на політичні системи та на їх розвиток, і крім цього аналізує особливості формування правового порядку у контексті різноманітних політичних устроїв. Взаємозв'язок між політичною системою та правовим порядком є ключовим для забезпечення стабільності та розвитку суспільства. Лише шляхом спільних зусиль політичних та правових інститутів можна забезпечити ефективне функціонування правового порядку та вирішення актуальних соціальних проблем. **Мета статті** – здійснити структурований аналіз впливу глобальних тенденцій на розвиток політичних еліт, а також визначення наслідків цих трансформацій. Результати дослідження свідчать про те, що сучасні світові тренди, такі як глобалізація, цифровізація, демократизація суспільства, війни та конфлікти, природні катаклізми та демографічні зміни, мають значний та неоднозначний вплив на формування політичної еліти, як складову частину політичних систем. Сучасність з її як позитивними, так з негативними явищами змушує переосмислювати такі філософські поняття як етика та мораль в контексті політичних еліт. Водночас виникає питання що до світогляду сучасних політичних еліт, а також до методів їх керування. Як відомо, що більше половини людей на планеті живуть у країнах, де у 2024 році відбудуться загальнонаціональні вибори, і така знакова подія станеться уперше та матиме неабиякий вплив на суспільство. **Практичне значення дослідження** полягає у більш чіткому розумінні динаміки взаємодії між політичними елітами та правовими порядками, які вони формують, висвітлюючи шляхи гармонізації владних та правових структур в умовах глобалізації та технологічного прогресу. Втім, такі тренди як війни, конфлікти та катаклізми часто призводять до зміцнення авторитарних владних структур, збільшення військового контролю та обмеження громадянських свобод, що може вести до громадянських протестів та ерозії демократичних стандартів. В цілому, сучасні тренди вимагають від держави балансу між адаптацією до глобальних викликів та збереженням основ демократії та правової держави. Необхідність в адаптивному правовому регулюванні та гнучких політичних системах, здатних відповідати на швидкі зміни, є ключовою для забезпечення стабільності та розвитку в умовах зростаючої непередбачуваності глобального контексту.

Ключові слова: політична еліта, політична система, демократія, авторитаризм, тоталітаризм, правовий порядок.

Постановка проблеми

Сучасне суспільство неможливо уявити без двох важливих аспектів: політичної системи та правового порядку. Хоча, на перший погляд, з точки зору повсякденної свідомості, ці два поняття можуть здаватися різними, насправді, з точки зору наукового підходу, вони є нероздільно пов'язаними складовими одного цілого. Дійсно, само поняття «політика» походить від давньогрецького πόλις — «місто, держава». У свою чергу виникнення перших в світовій історії міст-держав ще у Шумерській культурі, пов'язано з формуванням системи законів у цих

містах, а сам інститут держави (правителі) які мали назву Ен, Енсі, Лугаль були, у тому числі, й певним «механізмом» реалізації цих законів, який забезпечував їх виконання. Тобто правителі, як політичні діячі, формували закон та забезпечували його виконання. Саме існування міст-держав передбачало існування складної соціальної структури, з різноманітними соціальними групами, у яких були різні, у тому числі й суперечливі матеріальні (і не тільки) інтереси. Система права та її функціонування повинна була, для стабільності соціальної системи, сформулювати баланс цих інтересів. Діяльність по формуванню балансу інтересів у полісі через закони та систему їх виконання ми і можемо назвати політичною діяльністю, а людей, які займаються цієї діяльністю – політиками. Все це справедливо з самого виникнення політики і до сьогодні. Політика та право, окремо або разом, впливають на розвиток суспільства, забезпечують справедливість

Corresponding author:

¹ Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна)
E-mail: yakiv.tararoev@khpі.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0734-0804>

² Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна)
E-mail: Viktoriia.Horeva@sgt.khpі.edu.ua
ORCID ID <https://orcid.org/0009-0007-1669-6005>

ливість та порядок, а також визначають основні цінності та цілі, які спрямовані на практичне втілення. Взаємозв'язок між політичною системою та правовим порядком є ключовим для забезпечення стабільності та розвитку суспільства. Лише шляхом спільних зусиль політичних та правових інститутів можна забезпечити ефективне функціонування правового порядку та вирішення актуальних соціальних проблем.

Політична еліта відіграє важливу роль у політичній системі. Еліта є головною конструктивною силою суспільства, хоча різноманітні, у тому числі сучасні, ціннісні концепції еліт істотно розрізняються за ступенем їхнього аристократизму, відношення до мас, демократії та ін. Можна виділити певні спільні риси соціальної елітарності, хоча цей список є приблизним і умовними.

– Належність до еліти визначається високими якістьми і показниками в найбільш важливих для всього суспільства сферах діяльності.

– Еліта відносно згуртована на здоровій основі виконуваних нею керівних функцій. Тобто еліта є цілісною соціальною групою з високим рівнем самосвідомості свого соціального статусу.

– Взаємовідносини між елітою і масою мають характер не стільки політичного або соціального панування, тобто керування за допомогою сили, скільки керівництва, що припускає управлінський вплив, заснований на згоді і добровільній слухняності керованих і авторитеті керуючих.

– Формування еліти, яка ефективно виконує свої функції – це скоріше слідство природного добору суспільством найбільше цінних представників.

– Наявність еліти у суспільстві – умова ефективного функціонування будь-якого суспільства. Вона заснована на природному поділі управлінської і виконавчої праці, закономірно впливає з рівності можливостей і не суперечить демократії (Семке, 2009).

Впродовж останніх п'яти років держави зазнають значного впливу від низки ключових трендів, зокрема цифровізації та інновацій, розвитку штучного інтелекту, які реформують урядові служби, зменшуючи передумови для розвитку корупції та зміцнюючи демократичні засади суспільства. Хоча даний тезис є спірним та потребує детального дослідження, але неможливо не оминати того факту, що запровадження онлайн сервісів отримання документів, у тому числі дозвільного характеру, коли рішення приймається за відповідністю запиту чітко визначеному

алгоритму в обхід людського фактора, зменшує залежність отримання такого документа від волі чи рішення окремого працівника. Демографічні зміни, такі як старіння населення та міграція, впливають на соціальні політики та робочу силу. Ескалація геополітичних напруженостей та війн по всьому світу акцентує необхідність у зміцненні національної безпеки та оборони. Ці тренди вимагають комплексного підходу до адаптації політичних, економічних та соціальних систем, щоб забезпечити стаке майбутнє.

В кризових ситуаціях, коли суспільство потребує негайних рішень для вирішення соціальних проблем, взаємозв'язок між політичною елітою та правовим порядком стає особливо очевидним. Різні політичні системи реагують на кризові ситуації по-різному, використовуючи різні підходи та інструменти для вирішення проблем. Деякі країни, що мають в основі демократичну систему устрою, вимушені вдаватися до авторитарних підходів впливу на правовий порядок, інші ж, навпаки, намагаються зберегти демократичні стандарти вирішення суспільних проблем, котрі в результаті не завжди є ефективними.

Проте, з огляду на сучасні глобальні тенденції, спостерігається зміна у правовому порядку, яка породжує певні проблеми, зокрема до неузгодженості між існуючими законами та вимогами сучасності. Крім того, зростаюча складність суспільних відносин та технологічний прогрес ставлять під сумнів ефективність та дієвість існуючого правового порядку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питання структури політичних еліт та правових систем суспільства достатньо освітлене у зарубіжній та вітчизняній літературі, то ж теоретична база дослідження є достатньо багатогою. Автори як Н. Drechsler, W. Hiligen, F. Neumann надають комплексний огляд різних аспектів взаємодії між державою та суспільством, використовуючи для цього широкий спектр політичних теорій. Водночас, R. Lempert та J. Sanders підкреслюють значення соціально-правових досліджень для розуміння механізмів функціонування та розвитку політичних систем.

Значний внесок у розуміння динаміки та принципів розвитку політичних систем зробив В.М. Марчук, який аналізує основні концепції державності та правової системи, надаючи основу для подальших досліджень у цій галузі. В.В. Сухонос та тандем М. Шуміло та О.В. Панасюк також вносять важливий вклад у розвиток теоретич-

них основ політичної та правової науки, пропонуючи власні погляди на структуру та еволюцію правових систем. Герасіна Л.М. та Гільбурт А.М. детально аналізують специфіку формування та функціонування політичних систем в умовах глобальних геополітичних змін та взаємодії правових інститутів.

Крім вже згаданих правових проблем, спостерігається реактуалізація етичної проблематики. Однією з найгарніших питань для сучасної моралі є питання толерантності, гостроту якою відчуває канадський публічний інтелектуал Джордан Пітерсон (Пітерсон, 2021).

Невирішені раніше частини загальної проблеми

Попри значний обсяг наукових праць, присвячених філософії права, існує потреба у систематизації сучасних досліджень, які відображають вплив трендів розвитку суспільства на політичні еліти. Крім цього, філософський потенціал такого феномену як політична еліта, на нашу думку, досліджений не до кінця, що у свою чергу вимагає сучасних філософських візій.

Мета статті – здійснити структурований аналіз впливу глобальних тенденцій на розвиток політичних еліт, а також визначення наслідків цих трансформацій.

Виклад основного матеріалу.

У сучасній політичній науці виділяють різноманітні класифікації політичних систем, засновані на таких критеріях, як військовий чи цивільний характер управління, ступінь консерватизму чи схильність до змін, рівень відкритості до міжнародного співробітництва, стан розвитку економіки та торгівлі та інтеграції в глобальні процеси, а також традиційність чи сучасність політичної культури. Тобто, у основу класифікації політичних систем можуть бути покладені різні чинники: соціально-економічні, культурні, релігійні і т.і. У контексті цього дослідження варто зосередити увагу на суто політичних засадах формування та функціонування не монархічної, республіканської влади, а саме на трьох основних типах політичних систем: демократії, тоталітаризмі та авторитаризмі, оскільки вони найбільш яскраво демонструють різноманітність підходів до управління державою та взаємодії політичних еліт з правовим порядком та громадянським суспільством (Герасіна, 2014).

Демократія. У демократичних системах, які існують у країнах, що самі себе називають демократичними, типу Великобританії, США, Канади,

та інших, ключовими принципами, які стверджуються на законодавчому рівні, є політична свобода, соціальна захищеність, економічний лібералізм та індивідуалізм, з обов'язковим дотриманням законності. Такі системи відзначаються чітким законодавчим розмежуванням владних повноважень, наявністю ефективних механізмів балансу та контролю, стабільністю та розвинутою партійною системою.

Авторитаризм. Авторитарні режими, поширені переважно в країнах, що розвиваються, включають законодавче обмеження політичних свобод, сильний потенціал для використання насильства та нечітке розмежування владних функцій, що часто призводить до домінування однієї з гілок влади над іншими. Політична активність громадян в таких системах обмежена та контрольована.

Тоталітаризм є найбільш репресивною формою правління, де влада централізована, суспільство піддається суворому контролю, обмежується свобода слова, а політична активність громадян категорично заборонена. Історичні приклади включають нацистську Німеччину та фашистську Італію (Бунік, 2010).

Вплив політичної еліти на розвиток як правового порядку, так і громадянського суспільства має як прогресивну, так і захисну функції. Сучасні глобальні тенденції демонструють неоднозначність у розвитку політичних систем світу. З одного боку, існує загальне переконання, що створення тоталітарного суспільства у країнах із традиційно демократичним устроєм, таких як західні держави чи сучасна Україна, є неможливим. Це пояснюється зміною виховання та ціннісних орієнтирів молодого покоління, яке прагне до індивідуалізму та самовираження, відмовляючись від сліпого слідування наказам. Однак, на тлі цієї позитивної тенденції до більшої свободи та унікальності, світ також спостерігає зменшення популярності демократичних форм управління на користь авторитарних режимів. Ця зміна відбувається на фоні розчарування громадян у можливостях демократичних систем вирішувати щоденні проблеми та надавати ефективну відповідь на виклики сучасності. Статистика показує, що з 2006 по 2018 рік погіршення стану демократії та зсув у бік авторитаризму було зафіксовано у 113 країнах, тоді як позитивні зрушення в бік демократизації спостерігалися лише в 62 державах (Козицький, 2022).

Політолог Самуель Гантінгтон вказує на «втому від демократії» як одну з основних при-

чин зростання авторитарних тенденцій. Люди втомлюються від нестабільності, непередбачуваності та неефективності, що іноді супроводжують демократичні режими, і можуть віддавати перевагу більш авторитарним формам управління, які обіцяють швидкі та рішучі дії.

Сучасний світ перебуває на роздоріжжі, де взаємодія між прагненням до більшої індивідуальної свободи та зростаючим попитом на авторитарні методи управління створює складний і неоднозначний ландшафт розвитку політичних систем та правового порядку (Козицький, 2022).

Безумовно, політика та право, окремо або разом, як стимулюють, так і стримують розвиток суспільних відносин, також функціонують для забезпечення справедливості та порядку, через які реалізується баланс інтересів різноманітних соціальних груп. Суть їх існування полягає у допомозі встановлення меж одне для одного. Ці межі запобігають надмірності односторонності в політиці або праві, що схожі на механізм «перевірки та балансу» (Drechsler, 1995).

На практиці всі правові інститути є частковим відображенням індивідуальних або колективних політичних рішень, які задовольняють інтереси певних соціальних груп, у певний час та у певному середовищі, які прийняли правову форму і характер. Це, правда, відбувається в системах, де головним законодавцем є екстремально-політично легітимований орган (наприклад, Верховна Рада, як законодавець), а також в системах, де судово-прецедентне право має сильний вплив, оскільки навіть найавтономніша судова система завжди визначається певним видом політичного впливу.

Політичні рішення розробляються і приймаються здебільшого політичною елітою, яка є центральною ланкою державного управління, від діяльності якої в значній мірі залежить хід політичного розвитку суспільства, функціонування політичної системи та правових інститутів.

Однією з основних функцій політичної еліти, є інтегративна функція, сутність якої складається в зміцненні стабільності суспільства, стійкості його політичної системи, у запобіганні гострих конфліктів. Важливим змістом цієї функції є зімкнення різних верств населення на основі гармонізації їхніх соціальних інтересів, співробітництва й взаємодії всіх сил у суспільстві. Головне завдання політичної еліти в рамках виконання цієї функції – створення стійкої рівноваги політичних сил, формування стабільного політичного режиму, політичної системи даного суспільства.

Можна узагальнити вплив політичних еліт на розвиток правового порядку в наступних твердженнях:

1. Взаємодія та взаємовплив між політичними і правовими системами є багатограними та складними процесами, які відображають історичний розвиток, культурні та правові традиції кожної конкретної країни. Ці процеси впливають на загальний розвиток держави та формування її національної ідентичності.

2. Ситуація з правами людини та іншими фундаментальними свободами в різних країнах відрізняється, і це впливає на формування політичних та правових систем цих держав. Зокрема, це стосується визнання та захисту прав і свобод громадян, які є основоположними в демократичних системах (Гільбурт, 2018).

Після розгляду правових аспектів елітаризму, важливо акцентувати увагу на філософських принципах, що є основою для еволюції та зміни політичних еліт. Філософські концепції етики сприяють формуванню моральних принципів та стандартів, на яких ґрунтується прийняття рішень та взаємодія із суспільством. Під час війни та збройних конфліктів політичні еліти виконують не тільки здебільшого стратегічну функцію, але і формують стабільність та баланс політичної системи. Окрема увага має бути приділена філософським принципам гуманізму чи його відсутності, уникаючи ототожнення та формалізму.

Розглянемо як політична еліта впливає на розвиток правового порядку через наступні філософські чинники:

1. Мораль. Моральні переконання політичних еліт можуть відобразитися у законодавстві та правових актах. Закони, що базуються на моральних принципах, зазвичай мають більшу підтримку серед населення і сприяють зміцненню правової системи. Політичні лідери, які виявляють високий рівень моральності та етики у своїй поведінці, можуть впливати на моральні стандарти у суспільстві. Їхні вчинки можуть надихати інших дотримуватися високих моральних принципів. Справедливість і рівність, можуть бути основою для створення законів і політик, спрямованих на забезпечення справедливого та рівного обґрунтування для всіх громадян. Політична еліта, яка діє відповідно до моральних принципів, зазвичай має більше довіри суспільства і більшу легітимність у своїх діях. Це сприяє стабільності політичної системи і зміцненню правового порядку.

Отже, мораль відіграє важливу роль у формуванні правового порядку через вплив політичної еліти, і її врахування сприяє розвитку справедливого, ефективного та підтримуваного суспільства.

2. Онтологія, воно ж світогляд, воно ж картина світу. Бачення світу взагалі, як цілого є необхідною умовою будь якої людської та суспільної діяльності. Уява про те, яким повинно бути суспільство є невід'ємною складовою бачення світу загалом. Класичним прикладом цього є теорія держави Платона, яку він виклав у своїх діалогах «Тімей», «Держава», та «Закони» (Платон, 2000). Теорія держави, і відповідно теорія політичної еліти та теорія права у Платона є наслідком загальної світобудови: існування світу ідей поза сферою нерухомих зірок, подорож людських душ після смерті людей у цей світ, запам'ятовування ідей людськими душами, повернення душ у нові тіла, виховання молоді таким чином, щоб вони пригадували ідеї, які бачили у світі ідей. Відповідно з цим політичною елітою є ті, хто найкраще пригадав ідеї (філософи), а політична діяльність є втіленням ідей у матеріальному соціальному світі. Відповідно соціальні закони, тобто система права є відображенням та втіленням вищого світу ідей. Релігійні картини світу від самого початку виникнення інституту держави та права й до сьогодні також виступають основою системи права та політичної діяльності. У якості доказів достатньо подивитися закони Хаммурапі. Відповідно самі правові акти – є законами не соціуму, а законами Бога, володар є втілення божественної волі, яку він виконує через політичну діяльність. У сучасному світі право, держава та політична діяльність також базується на світогляді, але він має не тільки релігійний, а філософський та науковий характер. Точніше кажучи, у кожному конкретному випадку у сучасності будь-якої культури та держави, світогляд як основа політики та права представлений у різних співвідношеннях релігії, філософії, науки, та навіть міфології. Відповідно, політична еліта, яка не має обмежень в доступі до знань та освіти, і сама може дуже повільно впливати на їх формування, створюючи систему ідеологій, через цю систему впливає і на розвиток правового порядку, у тому числі і через формування моральних переконань як складової ідеології та світогляду.

3. Методологія. Цей чинник пов'язаний зі світоглядом, але його необхідно розглядати й окремо. Він забезпечує функціонування правової та політичної систем, його взаємодію з сус-

пільством. Це відбувається через певні методи. У якості цих методів, наприклад, для теократичних суспільств, можуть виступати певні релігійні практики, на кшталт фикха для ісламу, єврейського права, індуського права, або інші ранішні та сучасні форми релігійного права. Ці норми права та методи регулюють і політичну діяльність політичних еліт у цих суспільствах. Загальним методом для західної культури та усього світу є формальна логіка Аристотеля, на якій побудовано усі форми західного права (романо-німецької та англосаксонської (англо-американської) правової сім'ї загального права), і на базі якої функціонують політичні системи тих країн, які мають ці правові системи. Формальна логіка Аристотеля була створена самим Аристотелем, перш за все як науковий метод, але у подальшому, саме на цій базі у часи Римської республіки та імперії було побудовано Римське право. У сучасному світі, у зв'язку з розвитком науково-технічного прогресу, перш за все у сфері комунікації, технічних засобів накопичення та переробки інформації, виникають нові, додаткові, методи функціонування політичної системи (віртуальна реальність, штучний інтелект і т.п.), які опосередковано пов'язаний з системою права, оскільки система права повинна «враховувати» нову реальність. Але ця тематика потребує окремого дослідження.

Вищевказані чинники є основними філософськими «механізмами», за допомогою яких політична еліта впливає на розвиток правової системи.

Висновки. Сучасні світові тренди останніх п'яти років, такі як глобалізація, цифровізація, демократизація суспільства, війни та конфлікти, катаклізми та демографічні зміни, мають різносторонній вплив на правовий порядок та політичні системи. Неоднозначно, але позитивними аспектами є перехід до більш глобалізованих, демократичних стратегій, що сприяє міжнародній кооперації та гармонізації законодавства. Цифровізація та використання штучного інтелекту підвищують прозорість та знижують корупційність, водночас сприяючи демократизації та рівноправності у суспільстві. Втім, такі тренди як війни, конфлікти та катаклізми часто призводять до зміцнення авторитарних владних структур, збільшення військового контролю та обмеження громадянських свобод, що може вести до громадянських протестів та ерозії демократичних стандартів.

В цілому, сучасні тренди вимагають від держави балансу між адаптацією до глобальних викликів

та збереженням основ демократії та правової держави. Необхідність в адаптивному правовому регулюванні та гнучких політичних системах, здатних

відповідати на швидкі зміни, є ключовою для забезпечення стабільності та розвитку в умовах зростаючої непередбачуваності глобального контексту.

Список використаних джерел

Drechsler H., Hiligen W., Neumann, F., et al. Gesellschaft und Staat, Lexikon der Politik (9., neubearbeitete und erweiterte Auflage), Verlag Franz Vahlen, Munich 1995.

Lempert R., Sanders J. An Invitation to Law and Social Science, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 1990.

WJP Rule of Law Index 2023 Global Press Release. World Justice Project, 2023. URL: <https://worldjusticeproject.org/news/wjp-rule-law-index-2023-global-press-release>

Буник В. Поняття політичної системи суспільства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 2010, 15, 7-10.

URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7932/1/%D0%9F%D0%9E%D0%9D%D0%AF%D0%A2%D0%A2%D0%AF%20%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%86%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%9E%D0%87%20%D0%A1%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%98%20%D0%A1%D0%A3%D0%A1%D0%9F%D0%86%D0%9B%D0%AC%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%90.pdf>

Герасіна Л. М. Глобальна конструкція політичної системи світу в умовах геополітичних зрушень сучасності. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*, 2014, № 4 (23).

URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/8381/1/Gerasina_140.pdf

Гільбурт А. М. Політична та правова система суспільства: співвідношення і взаємодія. Порівняльно-аналітичне право, 2018. 6 26-30.

URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7dc68e0d-88ef-4da9-858e-83891f880413/content>

Козицький А. Сьогодні збудувати тоталітарне суспільство в країнах Заходу чи в Україні – неможливо. *Львівський університет*, 2022. URL: <https://lnu.edu.ua/sohodni-zbuduvaty-totalitarne-suspilstvo-v-krainakh-zakhodu-chy-v-ukraini-nemozhlyvo-andriy-kozytskyi/>

Марчук В.М. Теорія держави і права. Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ: *КНТЕУ*, 2021. – 423 с

Семке Н.М. Політологія. Модульний курс: навчальний посібник. Харків, 2009.

Сухонос В. В. Теорія держави і права. Університетська книга, 2023.

Пітерсон Дж. За межами порядку. Ще 12 правил життя; пер. з англ. О. Панич. Київ: Наш формат, 2021. 400 с.

Платон Держава / Пер. з давньогр. Д.Коваль. Київ: Основи, 2000. 355 с.

Шуміло М., Панасюк О.В. Теорія держави та права. Харків. нац. ун-т внутр. справ, Сумська філія, Каф. юрид. дисциплін. Суми: Мрія, 2023.

References

drechsler, H., Hiligen, W., Neumann, F., et al. (1995). Gesellschaft und Staat, Lexikon der Politik (9., neubearbeitete und erweiterte Auflage), Verlag Franz Vahlen, Munich..

Lempert, R., Sanders, J. (1990). An Invitation to Law and Social Science, University of Pennsylvania Press, Philadelphia.

WJP Rule of Law Index 2023 Global Press Release. World Justice Project, 2023. URL: <https://worldjusticeproject.org/news/wjp-rule-law-index-2023-global-press-release>

Bunyk, V. (2010). The concept of the political system of society: theoretical aspect. Scientific Bulletin of Uzhhorod University. 15. 7-10.

URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7932/1/%D0%9F%D0%9E%D0%9D%D0%AF%D0%A2%D0%A2%D0%AF%20%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%86%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%9E%D0%87%20%D0%A1%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%98%20%D0%A1%D0%A3%D0%A1%D0%9F%D0%86%D0%9B%D0%AC%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%90.pdf>

Gerasina, L. M. (2014). The global construction of the political system of the world in the context of geopolitical shifts of the present. Bulletin of the National University “Yaroslav Mudryi Law Academy of Ukraine”. 4 (23).

URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/8381/1/Gerasina_140.pdf

Gilburt, A. M. (2018). Political and legal system of society: correlation and interaction. Comparative and Analytical Law. 6. 26-30.

URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7dc68e0d-88ef-4da9-858e-83891f880413/content>

Kozytskyi, A. (2022). Today it is impossible to build a totalitarian society in the West or in Ukraine. Lviv: Lviv University.

URL: <https://lnu.edu.ua/sohodni-zbuduvaty-totalitarne-suspilstvo-v-krainakh-zakhodu-chy-v-ukraini-nemozhlyvo-andriy-kozytskyi/>

- Marchuk, V. M. (2021). Theory of state and law. Kyiv National University of Trade and Economics. Kyiv: KNTEU, 2021. 423.
- Semke, N. M. (2009). Political science. Modular course: study guide. Kharkiv.
- Sukhonos, V. V. (2023). Theory of state and law. University book.
- Peterson, J. (2021). Beyond order. 12 more rules of life; translated from English by O. Panych. Kyiv: Our format. 400.
- Platon (2000). The Republic / Trans. from the ancient Greek by D. Koval. Kyiv: Osnovy. 355.
- Shumilo, M., Panasiuk, O. (2023). Theory of State and Law. Kharkiv National University of Internal Affairs, Sumy Branch, Department of Legal Disciplines. Sumy: Mriya.

JAKOV, TARAROEV – doctor of philosophy, professor, Head of the Department of Philosophy, National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute” (Kharkiv, Ukraine)
E-mail: yakiv.tararoiev@khpi.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0734-0804>

VIKTORIYA, HOREVA – postgraduate student of the Department of Philosophy, National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute” (Kharkiv, Ukraine)
E-mail: Viktoriia.Horeva@sgt.khpi.edu.ua
ORCID ID <https://orcid.org/0009-0007-1669-6005>

THE IMPACT OF GLOBAL TRENDS ON THE DEVELOPMENT OF THE POLITICAL ELITES

Abstracts

This study reflects the relationship between the political elite, as an important structural part of the political system, and the formation of legal norms in different countries. The study identifies the main aspects of political elites, reveals the generalized influence of elites on political systems and their development, and analyzes the peculiarities of the formation of legal order in the context of various political systems. The relationship between the political system and the legal order is key to ensuring the stability and development of society. Only through the joint efforts of political and legal institutions can the effective functioning of the legal order and the solution of pressing social problems be ensured. The purpose of the article is to provide a structured analysis of the impact of global trends on the development of political elites, and to determine the consequences of these transformations. The study results show that current world trends, such as globalization, digitalization, democratization of society, wars and conflicts, natural disasters, and demographic changes, have a significant and ambiguous impact on political elites as an integral part of political systems. Modernity with its both positive and negative phenomena makes us rethink such philosophical concepts as ethics and morality in the context of political elites. As we know, more than half of the world's population live in countries where national elections will be held in 2024; this is the first time such a landmark event will take place and it will have a major impact on society. Practical significance of the study lies in clearer understanding of the dynamics of interaction between political elites and the legal orders they form, highlighting the ways to harmonize power and legal structures in the context of globalization and technological progress. However, trends such as wars, conflicts and disasters often lead to the strengthening of authoritarian power structures, increased military control and restrictions on civil liberties, which can lead to civil protests and the erosion of democratic standards. In general, current trends require the state to strike a balance between adapting to global challenges and preserving the foundations of democracy and the rule of law. The need for adaptive legal regulation and flexible political systems capable of responding to rapid change is key to ensuring stability and development in an increasingly unpredictable global context.

Keywords: political elites, political system, democracy, authoritarianism, totalitarianism, legal order.

© The Author(s) 2024
This is an open access article under
the Creative Commons CC BY license

Received date 17.03.2024
Accepted date 07.04.2024
Published date 17.04.2024

How to cite: Яків, Тарароєв, Вікторія, Горева. Вплив глобальних тенденцій на розвиток політичних еліт. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia : Publishing house “Helvetica”, 2024. 19 (96). P. 83–89.
doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-09>